

*І.Л. Сазонець, д-р екон. наук, проф.,
Дніпропетровський національний університет,
С.С. Гараба, Запорізький національний технічний університет*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ АКТИВАМИ

Зміцнення банківської системи України ставить в центр уваги стратегію управління банківськими активами. Капіталовкладення повинні забезпечити як розвиток банківської системи, так і окремих банків відповідно до темпів розширення галузевих банківських ринків. Якщо активні операції окремого банку не досягнуть свого рівня на ринку банківських послуг, то його витіснять конкуренти. Інакше обсяг вільних коштів перевищить необхідний резерв. Обидва сценарії несприятливі.

Активні операції, а значить, і ціна на грошові ресурси залежать від стратегії зростання банку. Навіть лідер банківської системи, призначаючи процентну ставку, не може зорієнтуватися тільки на потреби фінансування планованих капіталовкладень. При цьому необхідно враховувати і ряд обмежень, що накладаються ринком щодо збільшення ціни на грошові ресурси, зниження відсотків на активні операції – ефект заміщення і входження в банківську галузь конкурентів, а також можливість державного втручання. По суті потрібно зіставити додаткові доходи і втрати від збільшення ціни на грошові ресурси, зниження відсотків на активні операції.

Аналізуючи уважніше згадані ринкові обмеження, потрібно треба перш за все приділити увагу ефекту заміщення. Він відображає той факт, що в міру збільшення відносної процентної ставки на кредити позичальники починають шукати переважний для них банк-замінник, що пропонує грошові ресурси за нижчими відсотками. Ефект заміщення пов'язаний з втратами, що виникають при зниженні відсотків і визначається величиною еластичності ресурсного попиту. Якщо вона менша від одиниці, то втрати будуть менші від додаткового доходу, якщо більша від одиниці, то навпаки. Даний ефект проявляється не відразу. Для того, щоб клієнти банку звикли до нового співвідношення цін на ресурси і пристосували свої технології, потрібний час. Через інерцію економіки в перші періоди часу, які різні в різних галузях, банки майже не відчують втрат. Негативний ефект від збільшення відсотків проявиться пізніше. Зниження обсягів активних операцій пропорційно розподілиться між банками і фінансовими підприємствами, що здійснюють банківську діяльність.

Розглянемо ефект входження конкурентів на ринок. Він полягає в тому, що із збільшенням процентних ставок, завдяки абсолютному зростанню прибутку, новим банкам легше подолати вхідні бар'єри. Виділимо три види вхідних бар'єрів:

- а) економія на масштабах кредитування, пов'язана з тим, що в будь-якій банківській установі мінімальний ефективний масштаб кредитування, який вимагає застосування відповідної величини капіталу. Створення

ресурсної бази, меншої від цього мінімуму. не забезпечить зниження відсотків до прийняттого рівня;

- б) абсолютні переваги в процентних ставках означають, що банки, які закріпилися на ринку даного регіону, мають доступ до фінансових ресурсів на вигідніших умовах. Вони також залучили цінних фахівців і кваліфікованих працівників, захистили патентами передові технології та ін.
- в) диференціація банківських установ пов'язана з так званою лояльністю позичальників. Бренд банку, що закріпився на ринку, завжди має перевагу над новою банківською установою завдяки інтенсивній рекламі, системі послуг, сталою перевагою клієнтів та ін.

Якщо при підвищенні цін на кредитні ресурси потенційні фінансові конкуренти – банки долають вхідні бар'єри в банківській сфері, то кількість активних операцій, що раніше здійснювалися банком, пропорційно скоротиться. Цей вид втрат визначатиметься вже не еластичністю попиту на кредитні ресурси, а вірогідністю входження на банківський ринок в даному регіоні нових банків і фінансових установ банківського типу. Для створення нових банків необхідний більший термін, ніж для зміни смаків споживачів банківських продуктів, тому ефект заміщення проявляється тільки з часом.

У даному випадку це означає, що банк дотримується величини процентних ставок, яка історично склалася. Якщо вимагають обставини, банк визначає новий рівень ціни шляхом аналітичних процедур.

Позикові кошти виходять відразу, а вільні грошові ресурси накопичуються поступово. Стимули вигідного розміщення грошових ресурсів для банку тісно пов'язані із зниженням процентних ставок на ресурси в результаті їх залучення. Чим більша різниця між грошовими ресурсами, набутими банком, і їх вкладеннями, тим більший стимул для розвитку активних операцій.

Залежність нинішніх вартостей збитків від підвищення ціни на активні операції в деяких випадках, дозволяє знизити процентні ставки на активні операції за рахунок накопичення внутрішніх ресурсів банку.

Банківські фінанси використовуються так, щоб одержати необхідні грошові ресурси з найменшими процентними ставками. Цінове рішення визначається комбінацією внутрішніх і зовнішніх джерел капіталу, яка достатня для задоволення інвестиційного попиту.